

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 46.

V Ljubljani, 16. listopada 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Tudi napredek! — Naš denarni zavod. — Hrvaško moško učiteljišče v Kastvu. — Šolstvo na Kranjskem v šolskem letu 1904/1905. — Šolstvo v Istri. — Pisarna. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Tudi napredek!

O. kr. deželni šolski svet štajerski je izdal dne 7. oktobra t. l. vsem c. kr. okrajnim šolskim svetom ta ferman, ki ga objavljamo v originalu:

„Es hat sich in den letzten Jahren mehrfach die Uebung eingestellt, daß Lehrpersonen, die sich der Lehrbefähigungsprüfung für allgemeine Volksschulen vor der k. k. Prüfungskommission in Graz unterzogen, die Ablegung der zur Erlangung der Befähigung zur subsidiarischen Erteilung des Religionsunterrichtes ihrer Konfession vorgeschriebenen Prüfung unterließen; da diese Prüfung gemäß Art. 2, P. 7, der Prüfungsvorschrift alle Kandidaten abzulegen haben, müßte in Hinkunft die Unterlassung deren Ablegung im Sinne des Art. 2, § 11, der zitierten Vorschrift als „Rücktritt“ (!) vor Abschluß der Lehrbefähigungsprüfung betrachtet und behandelt werden, unbeschadet der Bestimmung der Prüfungsvorschrift, daß das Ergebnis der Prüfung aus der Religion einen Einfluß auf die Zuerkennung der Lehrbefähigung für Volksschulen nicht ausübt. Der k. k. Landesschulrat hat daher angeordnet, die Lehrpersonen, die sich im Novembertermine l. J. der Lehrbefähigungsprüfung zu unterziehen gedenken, darauf aufmerksam zu machen, daß von nun an alle Kandidaten (Kandidatinnen), welche die Lehrbefähigung für allgemeine Volksschulen anstreben, sich im Sinne des Art. 2, P. 7, der mit der Ministerialverordnung vom 31. Juli 1886, Z. 6033 (M.-V.-Bl. Nr. 52), herausgegebenen Prüfungsvorschrift über ihre Befähigung zur subsidiarischen Erteilung des Religionsunterrichtes ihrer Konfession der vorgeschriebenen mündlichen Prüfung zu unterziehen haben.“

Sicer ne vemo, čemu so ravno ta odlok, ki obstoja že od 31. julija 1886. leta, sedaj zopet na novo pogreli? Ali so gospodje okrog zelenih miz tako pozabljivi, da se jih mora vsake kvatre spomniti, da imamo še veljavne zakone v Avstriji?

Vsekakor bi bilo jako dobro, da višjo gosposko prav češče opomnimo posebno na one paragrafe, ki govore v prilog učiteljstva.

Dozdeva se nam pa, da je ta znamenita odredba imela — mogoče! — kak drug namen, da so jo izdali — mogoče! — na višji pritisk!

Čudom se čudimo, čemu je ta odlok zagledal beli dan ravno mesec dni pred terminom usposobljenostnih izpitov? —

Sicer govore med štajerskim učiteljstvom, da je ta ukaz nekaj poizkus o naskoku na sedanje šolstvo in da hočejo ravno verouk v prihodnje prištevati glavnim predmetom usposobljenostnih izpitov. Zakaj po povsem logičnem sklepu, da smatrajo sedaj opustitev izpita iz verouka za „Rücktritt“ od izpita, ako ravno dotični predpisi določno govore, „daß das Ergebnis der Prüfung aus der Religion einen Einfluß auf die Zuerkennung der Lehrbefähigung für Volksschulen nicht ausübt“ — je to domnevanje kolikortoliko dovolj utemeljeno.

Mogoče je pa ta odlok nekaj odgovor na delovanje značnega društva „Svobodna šola“.

Do sedaj je c. kr. deželni šolski svet štajerski citirani zakon prav malo upošteval; smatral ga je le bolj za one paragrafe, kamor prištevajo tudi § 55., ki govori o učiteljskih plačah. In zato je dokaj učiteljev in učiteljic, ki nimajo izpita iz verouka. Bodo li sedaj vsa ona izpričevala še veljavna? Ali bodo morale vse one učne osebe, ki niso usposobljene iz verouka, še enkrat delati ta izpit?

Vsekakor pa je perspektiva v bodočnost čimdalje zanimivejša.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —
Promet do konca vinotoka 1906 K 210.959.87.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Hrvaško moško učiteljišče v Kastvu.

Že s 1. decembrom t. l. se preseli I. hrvaški tečaj učiteljišča iz Kopra v Kastav, kjer se popolni v štirih zaporednih

letih v samostojno celotno učiteljsko. Hrvati sami so tako želeli in izpolnila se je njihova zahteva. Kastav ni kraj, ki bi bil sposoben za tako učilišče, ali je to zadeva istrskih Hrvatov.

Kaj bo pa s — slovenskim učiteljskim? Naravno je, da po odhodu Hrvatov tudi Slovenci ne morejo več ostati v Kopru. Edino mesto, ki pride tu v poštev, je — Gorica. Slovenci so od nekdanj zahtevali učiteljsko v Gorico — in pri tej zahtevi vztrajajo ter odklanjajo slehni poizkus, da bi učiteljsko preložili kam drugam.

V e. kr. vadnico na koprskem učiteljskem zahaja letos 42 učencev. Naravno je, da ti ne bodo mogli ostati brez pouka.

Ker so pa učenci v veliki večini otroci jetniških paznikov, bo morala vlada ohraniti to šolo s slovenskim učnim in nemškim jezikom kot obveznim predmetom.

Apelujemo na slovenske poslance, da napravijo svoje korake v gori označenem zmislu.

* * *

Puljski list „Omnibus“ tudi poroča, da je doznal od zanesljive strani, da bo hrvaški odsek učiteljske v Kopru že s prvim decembrom premeščen v Kastav. Vodstvo hrvaškega učiteljske v Kastvu je poverjeno gospodu prof. Franu Frankoviću.

Šolstvo na Kranjskem v šolskem letu 1904/1905.

V nastopnem podajamo natančnejši pregled kranjskega šolstva v šolskem letu 1904/1905 na podlagi uradnega obvestila, ki ga izdaja vsako leto e. kr. deželni šolski svet. Koncem pregleda podamo komentar, kjer izpregovorimo nekaj besed s splošno učiteljskega stališča.

I. Javne meščanske in ljudske šole.

a) Kranjska je imela le eno meščansko šolo,* in sicer v Krškem z nemškim učnim jezikom.

b) Ljudskih šol je bilo to leto v deželi 348 s 787 razredi, in sicer:

enorazrednic	157	ali	45.11 %
dvorazrednic	99	"	28.45 %
trirazrednic	37	"	10.63 %
štirirazrednic	38	"	10.92 %
petrazrednic	13	"	3.75 %
šestrazrednic	1	"	0.28 %
osemrazrednic	3	"	0.86 %

*) Komentar k posameznim številkam pride koncem pregleda.

Z ozirom na čas pouka je bilo šol:

s celodnevni poukom	85	ali	24.6 %
s poldnevni poukom	226	"	64.9 %
deloma s celodnevni, del. s poldnevni	37	"	10.5 %

Z ozirom na učni jezik je bilo šol:

z nemškim učnim jezikom	28	ali	8.1 %
s slovenskim učnim jezikom	311	"	89.4 %
z nemško-slovenskim učnim jezikom	9	"	2.6 %

Z ozirom na spol otrok je bilo šol:

deških	18	ali	5.17 %
dekliških	12	"	3.45 %
mešanih	318	"	91.38 %

V tem letu se je na novo sistemizovalo 48 šol z 71 razredi, a radi pomanjkanja primernih prostorov se ni moglo otvoriti 48 šol z 59 razredi in 12 šol se ni moglo razširiti.

Z ozirom na te podatke se razdele šole po okrajih tako-le:

O k r a j	Število šol	Učna doba			Učni jezik			Spol otrok			Skupno število		
		celodnevni	poldnevni	deloma pol. deloma celodnevni pouk	nemški	slovenski	utrakvistični	dečki	deklice	mešane	razredi	vzporednice	skupno
Postojna	40	13	26	1	—	40	—	1	—	39	68	4	72
Kočevje	40	18	15	7	19	18	3	2	2	36	80	4	84
Krško	29	4	16	9	—	28	1	—	—	29	70	8	78
Kranj	39	5	32	2	—	39	—	4	3	32	73	3	76
Ljubljana, mesto	9	9	—	—	2	5	2	5	3	1	49	26	75
Ljubljana, okolica	34	4	26	4	—	34	—	1	1	32	72	4	76
Litija	22	4	14	4	—	21	1	—	—	22	45	3	48
Logatec	23	9	12	2	—	21	2	1	1	21	59	12	71
Radovljica	26	8	18	—	1	25	—	—	—	26	50	4	54
Rudolfovo	33	5	25	3	5	28	—	2	1	30	60	1	61
Kamnik	31	2	26	3	—	31	—	2	1	28	50	2	52
Črnomelj	22	4	16	2	1	21	—	—	—	22	37	3	40
Skupaj	348	85	226	37	28	311	9	18	12	318	713	74	787